

Malminetsintä suojelualueilla

**Kaivoslain uudistamista käsittelevän työryhmän
kuuleminen 14.1.2021**

Ilkka Heikkinen,
Luonnonsuojeluvalvoja
Ympäristöministeriö/LYMO

Johdanto

- Työvoima- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyössä laatima opas *“Malminetsintä suojelualueilla sekä saamelaisten kotiseutualueella ja poronhoitoalueella”* (2014) kuvaa kattavasti malminetsintää koskevat menettelyt ja lakien keskinäissuhteet. Esityksessäni käyn läpi pääkohdat.
- Esitykseni lopussa tuon esiin joitakin vaihtoehtoisia kehittämismahdollisuuksia.
- Ajankohta tälle kuulemiselle on erinomainen, koska kaivoslaki ja luonnonsuojelulaki ovat yhtä aikaa ja valmistelussa.

Erämaa-alueet

- Malminetsintä erämaalain (62/1991) mukaisilla erämaa-alueilla ei edellytä erillistä erämaalakiin perustuvaa lupaa. Koska lähes kaikki erämaa-alueet sisältyvät Natura 2000 –verkostoon, on kaivoslain mukaisten malminetsintälupien käsittelyssä kuitenkin tarpeen ottaa huomioon luonnonsuojelulain 65 ja 66§:n säännökset vaikutusten arvioinnista ja poikkeusmenettelystä.
- Erämaa-alueita on vain valtionmailla.
- Erämaa-alueet ovat Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa, joten etsintätyöstä tulee tehdä Metsähallitukselle ilmoitus ja malminetsinnästä TUKES pyytää Metsähallituksen lausunnon. Erämaa-alueiden hoidossa ja käytössä on noudatettava vahvistettua hoito- ja käyttösuunnitelmaa.
- Kaivoslain mukaista kaivoslupaa erämaa-alueille ei voi myöntää ilman valtioneuvoston päätöstä, joten sekä etsintätyötä että malminetsintää koskevat ilmoitus- ja lupamenettelyt tavallaan mahdollistavat erämaa-alueilla niihin kohdistuvien hankkeiden ennakoinnin.
- Kaivoslain soveltamisessa saamelaisten oikeuksia koskevat kansainväliset ja kansalliset suojamekanismit ovat Saamelaisten kotiseutualueella merkityksellisempiä kuin erämaalain säännökset yksin.

Luonnonsuojelualueet Suomessa

- Luonnonsuojelualueita ovat valtion mailla olevat kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet sekä yksityiset luonnonsuojelualueet.
- Muihin luonnonsuojelualueisiin kuuluvat myös soidensuojelualueet (Laki eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi (30.9.1988/851) ja lehtojensuojelualueet (Asetus lehtojensuojelualueista (503/1992).
- Valtion maiden luonnonsuojelualueiden yhteispinta-ala on noin 2 miljoonaa hehtaaria.
- Yksityismaiden luonnonsuojelualueiden yhteispinta-ala 240 000 hehtaaria (yli 7 700 aluetta)
- Pinta-ala voi suhteuttaa esimerkiksi Suomen peltopinta-alaan, joka on n. 2,3 miljoonaa hehtaaria
- Valtionmaiden luonnonsuojelualueista suurin osa sijaitsee Pohjois- ja Itä-Suomessa, kun taas yksityismaiden luonnonsuojelualueiden pinta-ala painottuu eteläiseen Suomeen.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

- Luonnonsuojelulain nojalla luonnonsuojelualueilla
 - on kiellettyä mm. maa-ainesten tai kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- tai kallioperän vahingoittaminen (LsL 13 §).
 - alueen haltijaviranomainen (lähes kaikilla valtion suojelualueilla Metsähallitus) voi, mikäli se on alueen perustamistarkoitusta vaarantamatta mahdollista, antaa luvan geologisten tutkimusten tekemiseen ja malminetsintään (LsL 15 §).
- Lain siirtymäsäännöksestä johtuen ennen lain voimaantuloa perustettujen luonnonsuojelualueiden säännökset ovat kuitenkin edelleen voimassa, ja niiden sisältö voi poiketa nykyisen lain säännöksistä (LsL 76 §).
- Lupaviranomainen on soidensuojelualueilla ja eräissä kansallispuistoissa sen vuoksi edellä esitetystä poiketen ympäristöministeriö.
- On aina tarpeen selvittää kullakin valtion luonnonsuojelualueella voimassa olevat, erillislakeihin ja -asetuksiin perustuvat säännökset, mikäli malminetsintätarpeet kohdistuvat perustetuille valtion luonnonsuojelualueille.
- Yksityismaiden luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräyksissä on aluekohtaista vaihtelua.
- Yksityisten luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräykset onkin syytä aina selvittää asianomaisesta ELY-keskuksesta.

Natura 2000 –alueita koskevat säännökset

- Natura 2000 –alueet, olivatpa ne suojelualueita tai muun maankäytön piirissä olevia alueita, koskevat samat säännökset:
- Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. (LsL 64a §)
- Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. (LsL 65 §)
- Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että asianmukainen arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. (LsL 65 §)
- Lausunto on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun lausuntopyyntö on saapunut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. (LsL 65 §)
- Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. (66 §)
- Lupa saadaan kuitenkin myöntää taikka suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. (66 §)

Malminetsinnän kieltäminen luonnonsuojelualueilla

- Viime aikoina on esitetty, että malminetsintää ei tulisi sallia luonnonsuojelualueilla lainkaan, koska perustettaessa luonnonsuojelualuetta, on alueen käyttötarkoitus lopullisesti ratkaistu
- Säädösteknisesti yksinkertaista; kaivoslain 7 § 2 momenttiin lisättäisiin uusi alakohta ”luonnonsuojelualueilla”
- Vastaavasti on ollut esillä, että esimerkiksi pellot suljettaisiin malminetsinnältä kaivoslaissa (peltojen ja luonnonsuojelualueiden pinta-ala on Suomessa suunnilleen sama).
- Luonnonsuojelulain 15 §:stä poistettaisiin sanat ”ja etsiä malmeja”.
- Jos malminetsintä kiellettäisiin, pienenesi kaivosten perustamismahdollisuus luonnonsuojelualueilla, koska tarvittavaa tietoa ei saataisi.
- Voimassa olevan luonnonsuojelulain valmistelussa ei tuolloin malminetsinnän suhteen voimassa olleen 71/1923) lain ja kaivoslain (503/1965) keskinäissuhdetta olennaisesti muutettu, mikä ilmenee lain esitöistä.
- Malminetsinnän kieltäminen luonnonsuojelualueilla olisi varsin suuri periaatteellinen muutos.
- Ei liene tarkoituksenmukaista kieltää geologista tutkimusta luonnonsuojelualueilla, sillä tieteellinen tutkimus on yksi luonnonsuojelulain tavoitteista ja usein osa luonnonsuojelualueiden perustamistarkoitustakin.

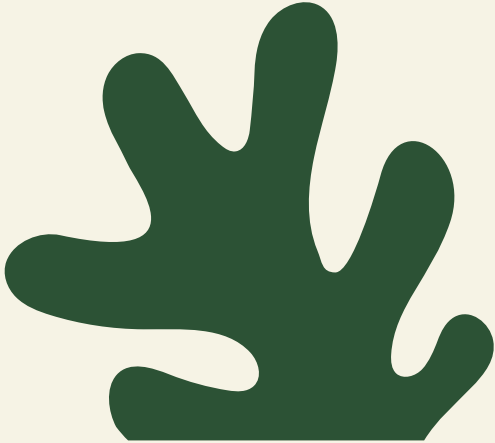
Muita vaihtoehtoja

- On syytä varautua myös muihin kehittämisvaihtoehtoihin kuin malminetsinnän kieltämiseen luonnonsuojelualueilla.
- Voidaan pohtia, millä tavoin nykyistä, kaivostoiminnan ehdolliseen sallimiseen luonnonsuojelualueilla perustuvaa mallia voitaisiin parantaa.
- Yhtenä epäkohtana on, että kaivoslain ja luonnonsuojelulain lupamenettelyt ovat erillään toisistaan. Tämä vielä korostuu alueilla, jotka ovat sekä Natura 2000 –verkoston alueita että luonnonsuojelualueita.
- Olisi hyvä arvioida, olisiko parempi, että Natura-arviointi ja malminetsintää luonnonsuojelualueella koskeva (Metsähallituksen) lupa käsiteltäisiin ensin ja vasta sen jälkeen kaivoslain mukainen lupa. Tämä edellyttäisi menettelyä koskevien säännösten yhteen sovitettua kehittämistä kaivoslaissa ja luonnonsuojelulaissa.
- Poliittiset linjaukset tulevat aikanaan, mutta hyvään valmisteluun kuuluu erilaisten vaihtoehtojen tarkastelu ja niiden vaikutusten arviointi.
- Nykyinen tilanne ei taida olla kunniaksi kenellekään.

**Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment**

**Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment**

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi